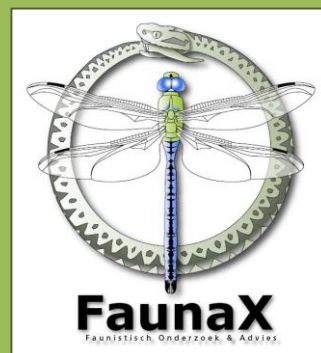

2015

Ecologische quickscan

Sloop woningen Doniaweg Hallum

COLOFON

BUREAU FAUNAX

Badweg 40 B
8401 BL Gorredijk

0513-435024

info@faunax.nl

www.faunax.nl

Lid van Netwerk Groene Bureaus

Ecologische quickscan Sloop woningen Doniaweg Hallum

*Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden in het kader van
de Flora- en faunawet*

Gorredijk, 30 november 2015

In opdracht van:

Rho Adviseurs voor de Leefruimte

Contactpersoon:

Dhr. Th. De Jong

Uitvoering:

Bureau FaunaX

Veldwerk:

Mw. ing. T. Wiersma

Rapportage:

Mw. ing. T. Wiersma

Autorisatie:

Mw. ing. W. de Boer-Pronk

Foto's voorpagina:

Impressie van het plangebied

© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding:
Bureau FaunaX (2015). Ecologische quickscan Sloop woningen Doniaweg Hallum. Rapport 15074, Bureau FaunaX,
Gorredijk.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	1
1.3	Onderzoeksopzet.....	1
1.4	Ligging en karakteristiek van het plangebied.....	1
2.	ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING	5
2.1	Natuurbeschermingswet.....	5
2.2	Natuurnetwerk Nederland	6
2.3	Flora- faunawet	7
3.	RESULTATEN ECOLOGISCHE QUICKSCAN	8
3.1	Flora	8
3.2	Vogels.....	8
3.2.1	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen	8
3.2.1	Overige broedvogels.....	9
3.3	Zoogdieren	9
3.3.1	Vleermuizen	9
3.3.2	Steenmarter	9
3.3.1	Overige zoogdiersoorten	9
3.4	Vissen, amfibieën en reptielen.....	10
3.4.1	Vissen	10
3.4.1	Amfibieën	10
3.4.1	Reptielen.....	10
3.5	Ongewervelden.....	10
4.	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	12
4.1	Overzicht beschermde soorten	12
4.2	Effectbespreking en aanbevelingen	12
4.3	Overzicht vervolgstappen.....	14
5.	BRONNEN EN LITERATUUR	15
	BIJLAGE I DE FLORA- EN FAUNAWET	1
	BIJLAGE II Essentietabel Natura 2000-gebied Waddenzee.....	1

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Men is voornemens het bedrijventerrein in Hallum uit te breiden. Hiervoor zal een aantal woningen worden gesloopt en wordt er opgaand groen gerooid.

Omdat het hier om een ruimtelijke ingreep gaat, is toetsing van de plannen aan de Flora- en faunawet een vereiste. Om overtredingen te voorkomen is door Bureau FaunaX een analyse gemaakt van de mogelijke effecten van de plannen op eventueel binnen de invloedssfeer aanwezige beschermde natuurwaarden.

1.2 Doel

Deze ecologische beoordeling probeert, voor zover mogelijk, antwoord te geven op de volgende vragen:

1. Komen er binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden (biotopen van) beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet voor?
2. Wat zijn de mogelijke effecten van de realisatie van de initiatieven en het in gebruik hebben ervan op deze beschermde natuurwaarden?
3. Voor welke soorten en habitats wordt de wet mogelijk overtreden en hoeverre kunnen overtredingen vermeden, dan wel verzacht worden?
4. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkómen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

Voor het beantwoorden van deze vragen zijn, naast de verzamelde gegevens tijdens het veldonderzoek, ook andere bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 5.

1.3 Onderzoeksopzet

In opdracht van Rho Adviseurs voor Leefruimte zijn de beoogde werkzaamheden op basis van een veldbezoek en ecologisch inzicht getoetst aan de bepalingen in de Flora- en faunawet. Een ecologische quickscan is vaak de eerste stap van ecologisch onderzoek, bedoeld om een inschatting te maken van de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Het veldonderzoek voor deze quickscan is uitgevoerd op 7 oktober 2015. Dit onderzoek bestond uit een visuele inspectie van het plangebied waarbij er is gelet op sporen van beschermde soorten en op de aanwezigheid van mogelijk geschikt leefgebied van deze soorten.

1.4 Ligging en karakteristiek van het plangebied

Het plangebied betreft 17 woningen aan de Doniaweg te Hallum. Figuur 1.1 toont het plangebied op kaart. Alle woningen aan deze straat worden gesloopt, met uitzondering van de woningen met de nummers 10, 20 en 28.

Het plangebied bevindt zich aan de westkant van het dorp Hallum, direct naast de provinciale weg N357. Even verderop richting het westen gaat de Doniaweg over in een bedrijventerrein. Op korte afstand ten zuiden van de Doniaweg loopt een doorgaande vaart, de Hallumerhoeksevaart die overgaat in de Hallumertrekvaart.

Hallum is een terpdorp in noord Friesland, in zeer open en grootschalig agrarisch landschap. Even ten noorden van Hallum bevindt zich een groot kweldergebied, Fryslân bûtendyks. Daarachter ligt de Waddenzee.

Figuur 1.1. Ligging van het plangebied.

Het plangebied bestaat in totaal uit zeventien woningen met aanbouw aan de weerszijden van de Doniaweg, het openbaar groen in de straat en het groen in de betreffende tuinen. De woningen zijn gebouwd in de jaren '20 en '30 van de vorige eeuw en bezitten schuine daken met dakpannen, en open spouwmuren van baksteen. De straat heeft een relatief groene inrichting met veel heggen en volwassen bomen. Figuren 1.2 t/m 1.4 geven een indruk van het plangebied.

Figuur 1.2. Woningen aan de even zijde van de straat

Figuur 1.3. Woningen aan de even zijde van de straat.

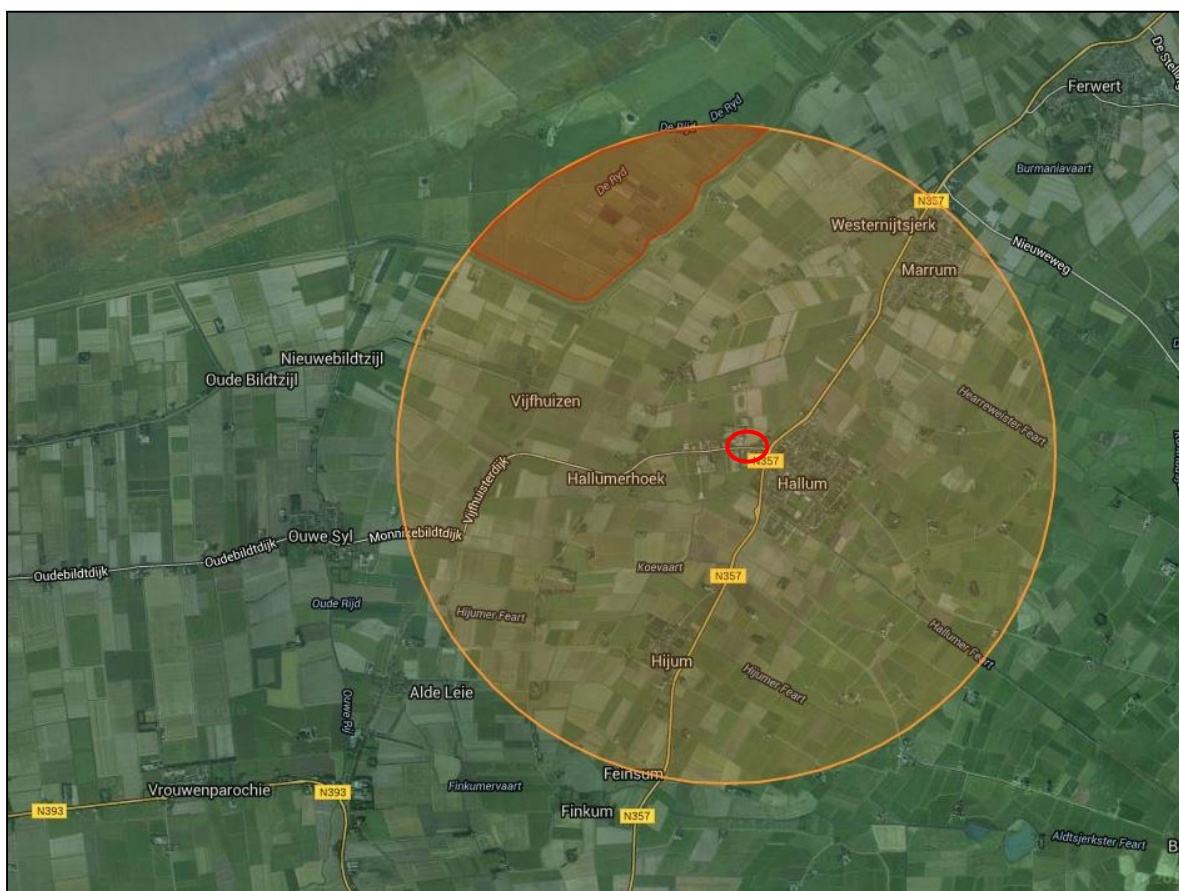
Figuur 1.4. Woningen aan de oneven zijde van de straat.

2. ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming en soortbescherming. Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), Natura 2000-gebieden, natuurreservaten en andere in bestemmingsplannen aangeduide natuurgebieden. De soortbescherming valt onder de Flora- en faunawet (zie bijlage).

2.1 Natuurbeschermingswet

De bescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet). Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor of verband houden met het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen getoetst te worden aan de Natuurbeschermingswet. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval dat de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een N2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering mogelijk negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het N2000-gebied is/wordt aangewezen.

Figuur 2.1. Ligging van het plangebied (rood omcirkeld) ten opzichte van Natura 2000-gebieden (oranje gearceerd) (bron: Alterra).

Zoals figuur 2.1 laat zien, ligt het plangebied in de nabijheid van een beschermd natuurgebied; Natura 2000-gebied Waddenzee.

De Waddenzee bestaat uit een complex van diepe geulen en ondiep water met zand- en slibbanken waarvan grote delen bij eb droog vallen. Deze banken worden doorsneden door een fijn vertakt stelsel van geulen. Langs het vasteland en de eilanden liggen verspreid kweldergebieden, die door grote verschillen in vocht- en zoutgehalte bijdragen aan een zeer diverse flora en vegetatie. De kernopgave wat betreft de landschappelijke compleetheid van het Natura 2000-gebied luidt: *“behoud of herstel ruimtelijke samenhang van diep water, kreken, geulen, ondiep water, platen, kwelders of schorren, stranden en bijbehorende sedimentatie- en erosieprocessen. Behoud openheid, rust en donkerte. Voor vogels betekent dit voldoende rust en ruimte om te foerageren en voldoende rustige hoogwatervluchtplaatsen op korte afstand van foerageergebieden in het intergetijdengebied.”*

Natura 2000-gebied Waddenzee is aangewezen voor een aantal habitattypen en een aantal broedvogels en niet-broedvogels die kenmerkend zijn voor het waddengebied. Daarnaast is het gebied aangewezen voor een klein aantal zoutwatervissen, een zoutwaterslak en twee soorten zeehonden (voor de complete lijst, zie bijlage II).

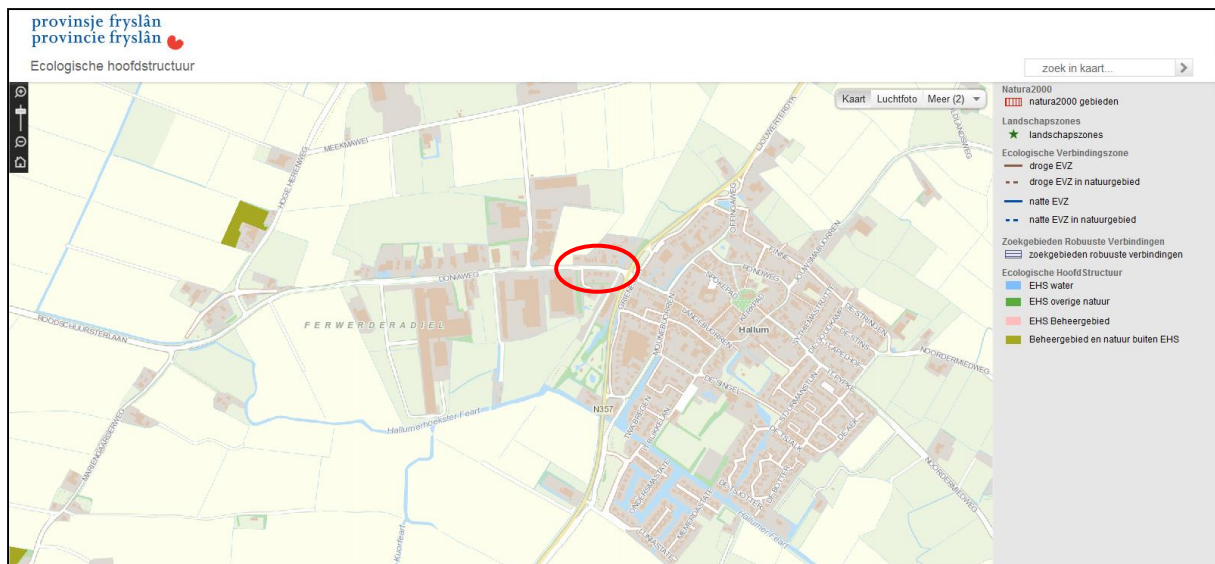
De soorten en habitattypen waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen, komen in het plangebied niet voor. De effecten van de sloopwerkzaamheden reiken niet verder dan hooguit enkele honderden meters vanaf het plangebied. Binnen de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden bevinden zich daarom geen op basis van de natuurbeschermingswet beschermde natuurwaarden. Om die reden kunnen negatieve effecten op habitattypen en soorten waarvoor het Natura 2000-gebied Waddenzee is aangewezen, met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid op voorhand worden uitgesloten. Naar ons inzicht is een verdere toetsing aan de Natuurbeschermingswet daarom niet nodig. Provincie Fryslân is in deze echter Bevoegd Gezag, en zij kunnen een ander inzicht hebben.

Het plangebied ligt in de nabijheid van Natura 2000-gebied Waddenzee. Er bevinden zich binnen de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden echter geen doelsoorten of habitattypen waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen. Negatieve effecten op deze habitattypen of doelsoorten, kunnen om die reden op voorhand worden uitgesloten. Een toetsing aan de Natuurbeschermingswet is daarom naar ons inzicht niet nodig. Provincie Fryslân is in deze echter Bevoegd Gezag, en zij kunnen een ander inzicht hebben.

2.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur) maakt onderdeel uit van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van de EHS plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.

Zoals figuur 2.2 laat zien, ligt het plangebied niet in de EHS. Toetsing aan de EHS is daarom niet aan de orde.

Figuur 2.2. Ligging van het plangebied ten opzichte van de NNN/EHS (bron: Provincie Fryslân).

Het plangebied ligt niet binnen de NNN/EHS. Toetsing aan de EHS is om die reden niet aan de orde.

2.3 Flora- faunawet

De Flora- en faunawet draagt zorg voor de bescherming van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Het is niet toegestaan planten te plukken en dieren te doden, te vangen of te verstoren die onder de Flora- en faunawet vallen. Naast deze verbodsbepalingen is de zorgplicht opgenomen die voor alle dieren geldt. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen mag hebben voor dieren.

De dier- en plantensoorten die zijn opgenomen op de Flora- en faunawet zijn onderverdeeld in drie tabellen, waarbij de soorten op tabel 1 het lichtst beschermd zijn en die op tabel 3 het zwaarst. Vogels hebben een aparte status. Alle inheemse in Nederland broedende vogelsoorten zijn tijdens de broedperiode zwaar beschermd. Tevens is er een groep vogelsoorten aangewezen waarvan het nest het gehele jaar, dus ook buiten de broedtijd, beschermd is. Deze groep is weer onderverdeeld in vijf categorieën. In bijlage I bij dit document wordt de Flora- en faunawet verder toegelicht.

3. RESULTATEN ECOLOGISCHE QUICKSCAN

3.1 Flora

Hoewel het veldbezoek buiten de bloeiperiode van de meeste planten viel, is toch een goed beeld verkregen van de aanwezige flora. Op de muren van de woningen zijn bijvoorbeeld geen beschermde muurvarens aangetroffen. De flora in de tuinen en het openbaar groen bestaat uit algemene soorten en cultivars. Verder bestaat het aanwezige groen uit heggen (met name liguster), struiken (waaronder lijsterbes en vuurdoorn) en bomen (esdoorn, berk). Voor zeldzame en beschermde flora ontbreekt geschikt biotoop in het plangebied. Hallum is gebouwd op zware zeeklei, en de grond is daardoor zeer voedselrijk. Zeldzamere planten groeien over het algemeen juist op de wat armere gronden. De aanwezigheid van beschermde plantensoorten kan op basis van de quickscan op voorhand worden uitgesloten.

3.2 Vogels

3.2.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen

Binnen het plangebied kunnen nesten voorkomen van huismus en gierzwaluw. Nesten van andere vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten, zoals die van roofvogels of uilen, zijn niet waargenomen en worden ook niet verwacht.

Huisemus

Alle woningen in de straat zijn in potentie geschikt voor nestplaatsen van huismussen. Vooral de woningen aan de even zijde van de straat lijken zeer geschikt. Er bevinden zich veel geschikte plekken voor nesten onder de dakpannen, en de tuinen rond deze woningen hebben een groene inrichting met ligusterhagen en stekelige of altijdgroene struiken, waardoor er veel dekking voor huismussen aanwezig is. Hier zijn dan tijdens het veldbezoek ook al meerdere huismussen waargenomen (zie figuur 3.1). Deze vogels hebben met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid hun nesten in deze woningen. Huismussen zijn namelijk zeer honkvast en hebben een actieradius van hooguit enkele honderden meters. Ze blijven het gehele jaar op dezelfde plek. Ook het nest wordt jaarrond gebruikt, wat één van de redenen is dat nesten van huismussen jaarrond beschermd zijn.

Figuur 3.1. Huismussen bij de woningen aan de even zijde van de Doniaweg.

Gierzwaluw

Net als voor de huismus, zijn alle woningen geschikt voor nestplaatsen van gierzwaluwen. Ook voor deze soort zijn met name de woningen aan de even zijde van de straat zeer interessant. De daken hiervan zijn bedekt met 'ouderwetse' dakpannen waarvan bekend is dat gierzwaluwen er vaak onder nestelen. Verder zijn er in potentie geschikte plekken aanwezig bijvoorbeeld bij schoorstenen en achter gootbekistingen. Gierzwaluwen zijn in Nederland aanwezig van half april tot half augustus, wat de reden is dat de soort tijdens het veldbezoek niet is aangetroffen. Gierzwaluwen zijn enorm honkvast. Een gierzwaluw maakt zijn leven lang gebruik van één en dezelfde nestplaats. Nesten van gierzwaluwen zijn daarom jaarrond, dus ook buiten het broedseizoen, beschermd.

3.2.1 Overige broedvogels

In de bebouwing kunnen naast de hierboven genoemde soorten, ook soorten als kauw, spreeuw en bijvoorbeeld huiszwaluw broeden. Daarnaast is er in de heggen, bomen en struiken ruimte voor broedvogels als merel, winterkoning, heggemus, vink en putter. In vogelhuisjes in de tuinen van de woningen kunnen soorten als koolmees en pimpelmees broeden. Nesten van deze soorten zijn tijdens de broedtijd beschermd.

3.3 Zoogdieren

3.3.1 Vleermuizen

In het plangebied zijn veel plekken aanwezig waar zich verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen kunnen bevinden. Het gaat hierbij om soorten als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis. Potentieel geschikte plekken bevinden zich onder de dakpannen, in spouwmuuren, achter gootbekisting, achter loodslabben en in muurspleten. Ervaring heeft geleerd dat vleermuizen een grote voorkeur hebben voor wat oudere woningen zoals die aan de Doniaweg.

Daarnaast kunnen de woningen mogelijk fungeren als vliegroute voor vleermuizen. Omdat de werkzaamheden zich beperken tot de woningen zelf is er geen sprake van eventuele negatieve effecten voor boombewonende vleermuissoorten of op foerageergebied van vleermuizen.

3.3.2 Steenmarter

Er bevinden zich momenteel geen verblijfplaatsen van steenmarters in de woningen. Voor deze soort zijn geen geschikte openingen in de bebouwing aanwezig. Bovendien zijn op één na alle woningen nog bewoond. De zolder van de enige leegstaande woning is onderzocht op sporen van steenmarters (en zolderbewonende vleermuizen), welke niet zijn aangetroffen (zie figuur 3.2).

3.3.1 Overige zoogdiersoorten

Op vleermuizen na, kan de aanwezigheid van andere zwaarder beschermde zoogdiersoorten (tabel 2 en 3) op voorhand worden uitgesloten. Voor deze soorten (bijvoorbeeld otter, das en boomarter) ontbreekt geschikt leefgebied. Het plangebied bevindt zich in agrarisch, vrijwel boomloos landschap op zware zeeklei en is daardoor ongeschikt voor de minder algemene soorten. Wel kunnen in het plangebied enkele licht beschermde (Ffwet tabel 1) zoogdiersoorten voorkomen, zoals huisspitsmuis, bosmuis en egel.

Figuur 3.2. Beeld van de zolder van één van de woningen aan de Doniaweg: geen sporen van steenmarter of vleermuizen.

3.4 Vissen, amfibieën en reptielen

3.4.1 Vissen

Binnen het plangebied zijn enkele sloten aanwezig (zie figuur 3.3). De oevers hiervan zijn met riet begroeid en de sloot zelf is bedekt met eendenkroos. Dit wijst op een zeer voedselrijke situatie. De aanwezigheid van beschermde vissoorten kan op voorhand worden uitgesloten. Het plangebied ligt op flinke afstand van het bekende verspreidingsgebied van grote en kleine modderkruiper (Melis, 2015). Voor andere beschermde vissoorten zijn de sloten niet geschikt.

3.4.1 Amfibieën

De aanwezigheid van zwaardere beschermde amfibieën zoals heikikker, poelkikker, rugstreeppad en kamsalamander kan op voorhand worden uitgesloten. Het plangebied ligt ver buiten de bekende verspreidingsgebieden van deze soorten (RAVON). Wel kunnen enkele algemene soorten als bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander in de sloten voorkomen. De tuinen kunnen door deze soorten worden gebruikt als landhabitat.

3.4.1 Reptielen

De aanwezigheid van reptielen in het plangebied is op voorhand uit te sluiten. Er komen zo noordelijk in Nederland, in het zeekleigebied, geen reptielen voor (RAVON).

3.5 Ongewervelden

Ook de aanwezigheid van beschermde ongewervelden in het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten. Er komen hier geen waardplanten van beschermde vlinders voor, noch geschikte habitat voor zwaardere beschermde libellen, kevers of aquatische soorten.

Figuur 3.3. Sloot in het plangebied.

4. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

4.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus (voor betekenis zie bijlage I) binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Flora- en faunawet zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt. In dit overzicht zijn dan ook alleen de soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus en de geplande ontwikkeling mogelijk van negatieve invloed is.

Tabel 4.1 Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in het plangebied.

Soortgroep	Soort	Aanwezigheid	T 1	T 2	T 3	VR	Opmerking
Vogels	huismus	zeker; aantal onbekend				x	onderzoek nodig
	gierzwaluw	mogelijk				x	onderzoek nodig
	alg. voorkomende broedvogels	mogelijk; daken & groen				x	tijdens broedseizoen
Zoogdieren	vleermuizen	mogelijk			x		onderzoek nodig
	algem. voorkomende soorten	mogelijk	x				alg. vrijstelling
Amfibieën	algem. voorkomende soorten	mogelijk	x				alg. vrijstelling

Beschermingsstatus Flora- en faunawet: T 1 = Tabel 1; licht beschermd, T 2 = Tabel 2; middelzwaar beschermd, T 3 = Tabel 3; zwaar beschermd, VR=Vogel Richtlijn.

4.2 Effectbespreking en aanbevelingen

- *Huisemus*

Er bevindt zich zeker een aantal nesten in het plangebied en alle woningen in de straat zijn in potentie geschikt voor de huismus. Bij de sloop van de woningen gaan deze nesten verloren. Nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd. Het is een soort die zeer honkvast is en waarvan de populatie de afgelopen decennia enorm is afgenomen. Het is niet toegestaan om nesten te verstoren of vernietigen, of activiteiten te ontplooiën die de gunstige staat van instandhouding van de plaatselijke populatie kunnen aantasten. Het is daarom wettelijk verplicht om voorafgaand aan de sloop de omvang van de huidige populatie te bepalen. Vervolgens kunnen aan de hand van die kennis maatregelen getroffen worden om de gunstige staat van instandhouding van de populatie huismussen te waarborgen. Dit aanvullend onderzoek dient te worden uitgevoerd door middel van twee veldbezoeken in de periode 1 april t/m 15 mei of door middel van vier veldbezoeken in de periode 10 maart t/m 20 juni.

- *Gierzwaluw*

Net als voor de huismus, zijn alle woningen in de straat zijn in potentie geschikt voor gierzwaluwen. Bij de sloop van de woningen gaan de eventuele nesten verloren. Nesten van gierzwaluwen zijn jaarrond beschermd. Het is niet toegestaan om nesten van de soort te verstoren of vernietigen, of activiteiten te ontplooiën die de gunstige staat van instandhouding van de plaatselijke populatie kunnen aantasten. Het is daarom wettelijk verplicht om voorafgaand aan de sloop de omvang van de huidige populatie te bepalen. Vervolgens kunnen aan de hand van die kennis maatregelen getroffen worden om de gunstige staat van instandhouding van de populatie gierzwaluwen te waarborgen. Dit aanvullend onderzoek dient te worden uitgevoerd door middel van drie veldbezoeken in de periode 1 juni t/m 15 juli.

- *Overige broedvogels*

Alle broedvogels in Nederland zijn tijdens de broedtijd beschermd; hun nesten en legfels mogen niet worden verstoord of vernield. Door te werken buiten het broedseizoen (globaal de periode 15 maart – 15 juli) kan verstoring voorkomen worden. De Flora- en faunawet kent echter geen standaardperiode voor het broedseizoen, het gaat erom of er een broedgeval is. Indien men vóór het broedseizoen begonnen is met de werkzaamheden en er voorkomen wordt dat zich op het werkterrein broedvogels vestigen, dan is het toegestaan om in het broedseizoen door te werken. Dit dient dan wel plaats te vinden onder begeleiding van een ecooloog.

- *Vleermuizen*

Alle woningen in de straat zijn in potentie geschikt voor gebouwbewonende vleermuizen. Bij de sloop van de woningen gaan de eventuele verblijfplaatsen verloren. Alle vleermuissoorten en hun verblijfplaatsen genieten een strikte bescherming (tabel 3) onder de Flora- en faunawet. Verblijfplaatsen zijn ook wanneer deze tijdelijk verlaten is, beschermd. Vleermuizen zijn zeer honkvast en maken vaak generaties lang gebruik van hetzelfde netwerk aan verblijfplaatsen (zie kader).

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat dat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of zelfs geheel verdwenen. Als zich in een te slopen gebouw een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat grote gevolgen voor de vleermuisstand in de wijde omgeving. Omdat vleermuizen over het algemeen slechts één jong per jaar krijgen, kan herstel van de populatie lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn daarom afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Om die reden zijn vleermuizen ook erg plaatstrouw: een geschikte verblijfplaats wordt generaties lang gebruikt.

Om deze reden is het wettelijk verplicht om voorafgaand aan de sloop de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen aan te tonen of uit te sluiten doormiddel van een aanvullend onderzoek. Voor de juridische houdbaarheid van het vleermuisonderzoek, wordt deze uitgevoerd conform het zogeheten vleermuisprotocol, opgesteld door RvO, het NGB en de Zoogdierverseniging. Dit betekent dat het plangebied viermaal wordt onderzocht, in de periode van mei tot oktober.

- *Licht en niet beschermde soorten: de zorgplicht*

Er kan een aantal licht beschermde soorten voorkomen in het plangebied, zoals bijvoorbeeld verschillende soorten amfibieën en kleine zoogdieren. Voor schade aan licht beschermde soorten geldt in principe een vrijstelling. De zorgplicht (zie Bijlage I) van de Ff-wet schrijft echter voor dat men verplicht is om alles wat redelijkerwijze mogelijk is, te doen of juist te laten om schade aan wilde planten en dieren zo veel mogelijk te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld tot uiting worden gebracht door voorafgaand aan de werkzaamheden dekking te verwijderen. Hierdoor worden eventueel aanwezige dieren vooraf bewogen een andere verblijfplaats te zoeken.

4.3 Overzicht vervolgstappen

Om de werkzaamheden binnen de kaders van de Flora- en faunawet uit te voeren, bevelen wij de volgende vervolgstappen aan:

- **Huismus:** Het uit laten voeren van aanvullend onderzoek naar nestplaatsen van huismussen (in de periode 1 april t/m 15 mei). Dit dient te worden uitgevoerd door een ter zake kundige*
- **Gierzwaluw:** Het uit laten voeren van aanvullend onderzoek naar nestplaatsen van gierzwaluwen (in de periode 1 juni t/m 15 juli). Dit dient te worden uitgevoerd door een ter zake kundige.* *Het onderzoek naar gierzwaluwen kan deels gecombineerd worden uitgevoerd met het onderzoek naar vleermuizen.*
- **Overige broedvogels:** Het werken buiten het broedseizoen (ongeveer half maart - half juli), anders inschakelen ecologische begeleiding.
- **Vleermuizen:** Het uit laten voeren van aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen (mei-oktober). Dit dient te worden uitgevoerd door een ter zake kundige*
- **Licht beschermde soorten:** Het naleven van de zorgplicht (zie paragraaf 4.2).

* Onder een ter zake kundige (ecoloog) wordt verstaan een persoon die:

- Op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of
- Als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en/of
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals Das en Boom, VZZ, RAVON, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch genootschap, KNNV, NJN, EIS Nederland, FLORON, VOFF, SOVON, etc.).

5. BRONNEN EN LITERATUUR

Alterra (2015). Synbiosis kaartenmachine Natura 2000 | Beschermde gebieden. Via: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>

Boer, E.P. de et al. Libellenrijk Fryslan (2014). Mei ljochtsjende wjukken oer it wetter. Bureau Faunax, Gorredijk.

FLORON (2015) Verspreidingsatlas planten. Via <http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>

Korsten, E. en Regelink, J.R. (2010). Herkennen van potentiële vleermuiswaarden in het kader van quickscans en ander ecologisch vooronderzoek. Zoogdiervereniging rapport 2010.44. Zoogdiervereniging, Nijmegen

Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur. *Vleermuisprotocol 2013*, 27 maart 2013. www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.nl

RAVON (2009). Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën. In opdracht van het ministerie van LNV, Gegevensautoriteit Natuur.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2014). Soortenstandaards (huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis). Ministerie van Economische Zaken.

BIJLAGE I DE FLORA- EN FAUNAWET

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming vastgelegd. Hiermee is ook de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. De volgende wetsartikelen- en bepalingen uit deze wet zijn, in het onderhavige geval, relevant:

Algemene zorgplicht

De zorgplicht (artikel 2) houdt in dat eenieder dient te voorkomen dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen heeft voor alle in het wild levende planten en dieren. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden. De zorgplicht geldt altijd en overal, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Verbodsbepalingen

- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikelen 9 tot en met 12 verbieden het doden, verontrusten, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren, dan wel het beschadigen, vernielen, uithalen of verstoren van hun nesten, holen of andere voortplantings-, vaste rust- of verblijfplaatsen.

➤ Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Omgaan met beschermde soorten

Op 23 februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) omtrent artikel 75 van de Flora- en faunawet in van kracht geworden. Voor het verkrijgen van vrijstellingen. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in **drie beschermingscategorieën** (Tabellen 1, 2 en 3). **Vogels** vallen hierbuiten en worden apart behandeld. Deze nieuwe indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de beschermde soorten in Nederland, waarbij ook beschermde soorten van de Europese Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het betreft de volgende beschermingscategorieën ingedeeld in drie tabellen:

1. Tabel 1: Licht beschermde soorten:	vrijstelling
2. Tabel 2: Middelzwaar beschermde soorten:	gedragscode of ontheffing
3. Tabel 3: Zwaar beschermde soorten:	ontheffing

Tabel 1-soorten: Dit betreft een aantal licht beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht. Voor schade aan deze soorten geldt op voorhand een *vrijstelling*, mits bij ingrepen sprake is van bestendig beheer- en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen. Als dit niet het geval is, moet er alsnog een ontheffingsaanvraag worden gedaan, waarbij getoetst wordt volgens het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (de lichte toets).

Tabel 2 –soorten: Beschermde soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling wordt verleend, maar kan worden gewerkt volgens een door het Ministerie goedgekeurde *gedragscode*. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen wordt voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. Er moet *aantoonbaar* volgens een goedgekeurde *gedragscode* worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd dienen te worden.

Als er nog geen gedragscode is of niet volgens een gedragscode gewerkt wordt, moet bij overtreding van de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet alsnog een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan dient plaats te vinden, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende

populaties. Als dit inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied noodzakelijk is. Daarnaast moet worden voldaan aan de zorgplicht

Tabel 3-soorten: Dit betreffen de meest zwaar beschermde soorten (waaronder soorten die vermeld zijn in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn). Een ontheffingsaanvraag voor eventuele schade aan deze soorten wordt getoetst via een zogenaamde 'uitgebreide toets'. Voor het verkrijgen van een *ontheffing* moet aan vier criteria worden voldaan:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang
- 2) er is geen alternatief voor de ingreep
- 3) de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort
- 4) er wordt voldaan aan zorgvuldig handelen (zie paragraaf 'Zorgvuldig handelen' hieronder).

Vogels

Vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en worden in de opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Voor vogels geldt tijdens het broedseizoen een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen ontzien dient te worden, aangezien juist in deze periode sprake zal zijn van verontrusting, doden of verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden, zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn.

Naast de bescherming tijdens het broedseizoen, is in 2009 voor vogels een aangepaste lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nestplaatsen jaarrond beschermd zijn. Dit betreft vogelsoorten die de nestplaats jaarrond gebruiken of soorten die jaarlijks terugkeren naar hetzelfde nest. De lijst met vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen bestaat uit vijf categorieën:

- 1) Nesten die, behalve tijdens het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats
- 2) Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
- 3) Nesten van vogels, zijnde niet koloniebroeders, die elke broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
- 4) Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet tot nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
- 5) Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving ervan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De soorten uit categorie zijn niet onder alle omstandigheden jaarrond beschermd, maar vragen wel extra onderzoek. Middels een omgevingscheck zal voor deze soorten onderzocht moeten worden of voldoende alternatieve nestgelegenheid beschikbaar is. Ook kan sprake zijn van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die nesten van vogelsoorten uit deze categorie wel jaarrond beschermd maken.

Een ontheffingsaanvraag voor vogels wordt getoetst middels een 'uitgebreide' toets.

Zorgvuldig handelen

Zorgvuldig handelen (artikelen 2b, 2c, 2d en 16 c AMvB) is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd en gaat een stapje verder dan de zorgplicht. Niet zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat

de beoogde ingreep voor gevolgen kan hebben. Een initiatiefnemer moet altijd vooraf inventariseren welke beschermde (niet vrijgestelde) soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep wordt gepland. Ook moet de initiatiefnemer in redelijkheid op actieve wijze alles doen of juist laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk beperken, dat de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. Een belangrijke eerste stap daartoe is bijvoorbeeld een juiste planning van de werkzaamheden, om te voorkomen dat dieren in de voortplantingstijd verstoord worden.

BIJLAGE II Essentietabel Natura 2000-gebied Waddenzee

Kernopgaven

	Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Noordzee, Waddenzee en Delta)	Behoud of herstel ruimtelijke samenhang diep water, kreken, geulen, ondiep water, platen, kwelders of schorren, stranden en bijbehorende sedimentatie- en erosieprocessen. Behoud openheid, rust en donkerte. Voor vogels betekent dit voldoende rust en ruimte om te foerageren en voldoende rustige hoogwatervluchtplaatsen op korte afstand van foerageergebieden in het intergetijdengebied.
1.03	Overstroomde zandbanken & biogene structuren	Verbetering kwaliteit permanent overstroomde zandbanken (getijdengebied) H110_A o.a. met biogene structuren met mossels. Tevens van belang als leefgebied voor eider A063 en zwarte zee-eend A065 en als kraamkamer voor vis.
1.07	Zoet-zout overgangen Waddengebied	Herstel zoet-zout overgangen (bijvoorbeeld via spuiregime en vistrappen) i.h.b. visintrek Afsluitdijk, Westerwoldse Aa en Lauwersmeer/ Reiddiep in relatie tot Drentsche Aa (rivierprik H1099)
1.09	Achterland fint	Behoud van verbinding met Schelde en Eems ten behoeve van paaifunctie voor fint H1103 in België en Duitsland.
1.11	Rust- en foerageergebieden	Behoud slikken en platen voor rustende en foeragerende niet-broedvogels zoals voor bonte strandloper A149, rosse grutto A157, scholekster A130, kanoet A143, steenloper A169 en eider A063 en rustgebieden voor gewone zeehond H1365 en grijze zeehond H1364.
1.13	Voortplantingshabitat	Behoud ongestoorde rustplaatsen en optimaal voortplantingshabitat (waaronder embryonale duinen H2110) voor bontbekplevier A137, strandplevier A138, kluut A132, grote stern A191 en dwergstern A195, visdief A193 en grijze zeehond H1364.
1.16	Diversiteit schorren en kwelders	Behoud (Waddenzee) en herstel (Delta) van schorren en zilte graslanden (buitendijks) H1330_A met alle successiestadia, zoet-zout overgangen, verscheidenheid in substraat en getijregime en mede als hoogwatervluchtplaats.

Instandhoudingsdoelstellingen

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven		
Habitattypen										
H1110A	Permanent overstroomde zandbanken (getijdengebied)	-	=	>				1.03,W		
H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	-	=	>				1.10,W		
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	-	=	=						
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	+	=	=						
H1320	Slijkgrasvelden	--	=	=						
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	-	=	>				1.16,W		

H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	-	=	=						
H2110	Embryonale duinen	+	=	=				1.13		
H2120	Witte duinen	-	=	=						
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	--	=	=						
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	--	=	>						
H2160	Duindoornstruwelen	+	=	=						
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	-	=	=						
Habitatsoorten										
H1014	Nauwe korfsiak	-	=	=	=					
H1095	Zee prik	-	=	=	>					
H1099	Rivier prik	-	=	=	>			1.07,W		
H1103	Fint	--	=	=	>			1.09,W		
H1364	Grijze zeehond	-	=	=	=			1.11	1.13	
H1365	Gewone zeehond	+	=	=	>			1.11		
Broedvogels										
A034	Lepelaar	+	=	=			430			
A063	Eider	--	=	>			5000	1.03,W		
A081	Bruine Kiekendief	+	=	=			30			
A082	Blauwe Kiekendief	--	=	=			3			
A132	Kluut	-	=	>			3800	1.13		
A137	Bontbekplevier	-	=	=			60	1.13		
A138	Strandplevier	--	>	>			50	1.13		
A183	Kleine Mantelmeeuw	+	=	=			19000			
A191	Grote stern	--	=	=			16000	1.13		
A193	Visdief	-	=	=			5300	1.13		
A194	Noordse Stern	+	=	=			1500			
A195	Dwergstern	--	>	>			200	1.13		
A222	Velduil	--	=	=			5			
Niet-broedvogels										
A005	Fuut	-	=	=		310				
A017	Aalscholver	+	=	=		4200				
A034	Lepelaar	+	=	=		520				
A037	Kleine Zwaan	-	=	=		1600				
A039b	Toendrarietgans	+	=	=		geen				
A043	Grauwe Gans	+	=	=		7000				
A045	Brandgans	+	=	=		36800				

A046	Rotgans	-	=	=	26400			
A048	Bergeend	+	=	=	38400			
A050	Smient	+	=	=	33100			
A051	Krakeend	+	=	=	320			
A052	Wintertaling	-	=	=	5000			
A053	Wilde eend	+	=	=	25400			
A054	Pijlstaart	-	=	=	5900			
A056	Slobeend	+	=	=	750			
A062	Toppereend	--	=	>	3100			
A063	Eider	--	=	>	90000-115000	1.11		
A067	Brilduiker	+	=	=	100			
A069	Middelste Zaagbek	+	=	=	150			
A070	Grote Zaagbek	--	=	=	70			
A103	Slechtvalk	+	=	=	40			
A130	Scholekster	--	=	>	140000-16000	1.11		
A132	Kluut	-	=	=	6700	1.13		
A137	Bontbekplevier	+	=	=	1800	1.13		
A140	Goudplevier	--	=	=	19200			
A141	Zilverplevier	+	=	=	22300			
A142	Kievit	-	=	=	10800			
A143	Kanoet	-	=	>	44400	1.11		
A144	Drieteenstrandloper	-	=	=	3700			
A147	Krombekstrandloper	+	=	=	2000			
A149	Bonte strandloper	+	=	=	206000	1.11		
A156	Grutto	--	=	=	1100			
A157	Rosse grutto	+	=	=	54400	1.11		
A160	Wulp	+	=	=	96200			
A161	Zwarte ruiter	+	=	=	1200			
A162	Tureluur	-	=	=	16500			
A164	Groenpootruiter	+	=	=	1900			
A169	Steenloper	--	=	>	2300-3000	1.11		
A197	Zwarte Stern	--	=	=	23000			

Legenda

W

Kernopgave met wateropgave

deze tabel is gebaseerd op het definitief aanwijzingsbesluit
Gebruik deze essentietabel in combinatie met de leeswijzer

Sense of urgency: beheeropgave

Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities

SVI landelijk

Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)

=

Behoudsdoelstelling

>

Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

=(<)

Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering